

گزارش نهایی طرح

بررسی روش‌های مدیریت ادراکات حسی بدون محرک ظاهری

(ادراکات فراحسی) به منظور ارتقای خدمات سلامت

کد طرح مصوب جهاد دانشگاهی: ۳۳-۳۰۳۱

کد مصوب کمیته اخلاق در پژوهش:

IR.ACECR.IBCRC.REC.1397.007

مسئول اجرای طرح:

فرانک فرزودی - اکرم جهانگیر

واحد سازمانی مجری: پژوهشکده علوم بهداشتی جهاد دانشگاهی

گروه پژوهشی: مدیریت خدمات بهداشتی درمانی

بهار ۱۴۰۰

مشخصات مسئول و همکاران طرح مطابق پرسشنامه مصوب:

ردیف	نام و نام خانوادگی	مسئولیت در طرح	تخصص	وابستگی سازمانی	جمع کل نفر ساعت همکاری در طرح
۱	فرانک فرزدی	مجری اول	پزشک متخصص، مدیریت خدمات بهداشتی درمانی	هیات علمی پژوهشکده علوم بهداشتی	
۲	اکرم جهانگیر	مجری دوم	نرس - ماما	بازنشسته دانشگاه علوم پزشکی ارتش	
۳	ژیلا صدیقی	همکار	پزشک متخصص بهداشت مادر و کودک	هیات علمی پژوهشکده علوم بهداشتی	
۴	علی اصغر اصغرنژاد فرید	همکار	روانشناس بالینی	هیات علمی دانشکده علوم رفتاری دانشگاه علوم پزشکی ایران	
۵	افسون آیین پرست	همکار	دکترای مدیریت خدمات بهداشتی درمانی	هیات علمی پژوهشکده علوم بهداشتی	
۶	شبنم صداقتی	همکار	کارشناسی ارشد روانشناسی بالینی	روانشناس	
۷	دکترحامد علی اکبرزاده	همکار	دکترای فلسفه	رئیس سازمان انتشارات جهاد دانشگاهی	
۸	علی اصغر حائری مهریزی	همکار	کارشناس ارشد آمار اقتصادی اجتماعی	هیات علمی پژوهشکده علوم بهداشتی	
۹	رامین مظفری	همکار	دکترای عمومی - متخصص طب کودک و نوزاد	هیات علمی پژوهشکده علوم بهداشتی	
۱۰	فاطمه ریاضی	همکار	کارشناسی ارشد علم اطلاعات و دانش شناسی	کارشناس پژوهشکده علوم بهداشتی	

تقدیر و تشکر:

بدین وسیله از صاحب نظرانی که در اجرای طرح همکاری نمودند و با حضور در نشستهای متعدد علمی طرح، نقش موثری در تحقق این پژوهش بر عهده داشته‌اند و همچنین متخصصان شرکت کننده در مصاحبه‌ها که بی دریغ و با دقت نظر اطلاعات و تجربیات حاصل از مشاوره، درمانگری و تحقیق خود را در اختیار گذاشتند سپاسگزاری می‌نمایم.

از صمیم قلب قدردان همکاری بزرگوارانی که بر اساس تجربیات خودروایی پرشنامه ارزیابی ادراک فراحسی را بررسی کردند و هم چنین داوران کرامی طرح که با نظرات ارزشمندشان موجب بهبود گزارش طرح شدند نیز هستیم.

چکیده فارسی

زمینه و اهداف

شواهد حاصل از مطالعات مختلف در سطح جهانی، تجربیات مشابه توهم در افراد بدون بیماری خاص را گزارش می‌نمایند. از این حالت از ادراک، با اسامی ادراک فراحسی^۱، توهم کاذب یا شبه توهم^۲ و شناخت فراطبیعی^۳ در متون علمی- پژوهشی یاد شده است. توجه به میزانهای بروز و شیوع ادراک فراحسی در جوامع مختلف همچنین خلاء اطلاعاتی در برنامه‌های آموزشی ارائه کنندگان خدمات سلامت، ضرورت شناسایی معیارهای مناسب برای تفکیک ادراک فراحسی از توهم و سایر اختلالات ادراک حسی را مشخص می‌سازد. تفاوت در علل و نحوه مدیریت در این حالات بر ضرورت موضوع می‌افزاید. هدف اصلی این مطالعه تبیین طیف "ادراکات حسی بدون محرکات حسی" و تعیین نحوه مدیریت این نوع ادراکات است. نتایج این مطالعه محتوی و ابزار علمی مورد نیاز پزشکان، روانپزشکان، روانشناسان و مشاوران برای تشخیص ادراک فراحسی^۴ از اختلالات ادراک حسی^۵ و انتخاب روشهای مناسب برای مدیریت ادراک فراحسی توسط آنان را فراهم نموده است.

روش مطالعه

در این پژوهش از مطالعات کتابخانه‌ای و کیفی در مراحل مختلف استفاده شد. در مطالعه کیفی بر حسب نیاز از روش، نشست کارشناسی و مصاحبه عمیق استفاده شد. در مطالعه کتابخانه‌ای با استفاده از منابع معتبر علمی در حوزه علوم روانپزشکی و روانشناسی و حوزه علوم عرفان و فلسفه اسلامی، اطلاعات مرتبط جمع‌آوری شد. در طی مجموعه نشست‌های کارشناسی بر اساس مستندات حاصل از مطالعه کتابخانه‌ای، حالات مختلف ادراک، شناسایی و بر اساس ویژگیهای متمایز کننده آنها، دسته‌بندی و "الگوریتم تشخیص ادراک" طراحی شد. هم‌چنین تجربه‌های مختلف ادراک بدون حضور محرک حسی، از نظر ارتباط با وضعیت سلامت جسمی و روانی فرد تجربه کننده، سطح‌بندی شدند. بر اساس این سطح‌بندی طیف "ادراک بدون وجود محرک حسی" طراحی شد. بر اساس نتایج مطالعه کیفی که به روش مصاحبه با افراد دارای سابقه تجربه ادراک فراحسی و یا دارای مواجهه با افراد دارای ادراک فراحسی (به عنوان مشاور یا درمانگر) انجام شد؛ انواع ادراک فراحسی و ویژگیهای آنها، خدمات مورد نیاز، نحوه ارائه خدمت و افراد ارائه کننده خدمت در مدیریت ادراک فراحسی، شناسایی شدند. پرسشنامه "ارزیابی ادراک فراحسی" با استفاده از بخشی از نتایج حاصل از مصاحبه‌ها در خصوص اطلاعات مورد نیاز برای تشخیص ویژگی ادراک فراحسی،

1 Expert panel

2 Pseudo hallucination

3 Paranormal cognition

4 Extrasensory perception

5 Sensory perception disorder